

15.6.2020

Valtuustoaloite

Tulevien kuntavaalien äänestyspaikat suunniteltava yhteistyössä nuorten kanssa

Kuntavaaleissa 2017 lähes kaksi kolmasosaa nuorista jätti äänestämättä. 18-24-vuotiaiden äänestysprosentti oli 35 % samalla, kun koko väestön äänestysaste oli 57 %. Äänestyspaikkojen sijoittaminen nuorilähtöisesti on konkreettinen teko nuorten osallisuuden vahvistamiseksi.

Keskusvaalilautakunnan tulee valmistella esitykset äänestyspaikkojen sijainnista nuoria kuullen. Äänestyspaikkojen sijainnit pitää suunnitella yhteistyössä nuorisovaltuuston, toisen ja korkeasteen opiskelijakuntien, nuorisjärjestöjen ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Keskusvaalilautakunta voi pyytää lausunnon nuorten edustajilta äänestyspisteiden sijoittelusta ja kutsua kokoukseen suunnittelemaan tapoja tavoittaa nuoria.

Me tämän valtuustoaloitteen allekirjoittaneet esitämme, että kuntavaalien äänestyspaikat ennakoäänestyksessä ja vaalipäivänä suunnitellaan yhdessä alueen nuorten kanssa ja sijoitetaan nuorille äänestäjille keskeisiin paikkoihin.

Kaupunginvaltuusto	§ 61	15.06.2020
Kaupunginhallitus	§ 284	24.08.2020
Kaupunginvaltuusto	§ 77	31.08.2020

Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloite tulevien kuntavaalien äänestyspaikkojen suunnittelusta yhteistyössä nuorten kanssa

6027/00.00.00/2020

KV 15.06.2020 § 61

Keskustan valtuustoryhmä jätti 15.6.2020 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen tulevien kuntavaalien äänestyspaikkojen suunnittelusta yhteistyössä nuorten kanssa.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KH 24.08.2020 § 284

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 18.6.2020 lähettää asian hallintopalvelujen valmisteltavaksi.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että keskusvaalilautakunnan tulee valmistella esitykset äänestyspaikkojen sijainnista nuoria kuullen. Äänestyspaikkojen sijainnit pitää suunnitella yhteistyössä nuorisovaltuuston, toisen ja korkeasteen opiskelijakuntien, nuorisojärjestöjen ja nuorisotyöntekijöiden kanssa.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Vuoden 2021 kuntavaalien vaalipäivä on sunnuntaina 18.4.2021. Ennakkoäänestys kotimaassa suoritetaan 7.-13.4.2021 ja ulkomailla 7.-10.4.2020. Vaaleissa sovelletaan vaalilakia (714/1998) sekä kuntalain kuntavaaleja koskevia säännöksiä. Oikeusministeriö antaa kunnille ohjeet toimitettavien vaaleja varten. Ohjeissa ohjeistetaan mm. äänestyspaikkojen määräämistä ja niistä ilmoittamista, vaalimateriaaleista, vaalitietojärjestelmän käytöstä jne. Tämän lisäksi oikeusministeriö painattaa kunnille erilliset vaaliohjekirjat. Kirjoista kukin sisältää yksityiskohtaiset ohjeet mm. keskusvaalilautakunnan tehtävistä, vaalilautakunnan tehtävistä, ennakkoäänestyksestä yleisessä ennakkoäänestyspaikassa, ennakkoäänestyksestä laitoksessa ja kotiaäänestyksestä. Vaaliohjeet ovat hyvin yksityiskohtaisia ja ohjeet neuvovat selkeästi ja tarkasti, miten missäkin vaalien vaiheessa tulee toimia. Vaalien toimittaminen on tarkasti säänneltyä ja ohjeistettua sekä aikamääreisiin sidottua.

Keskusvaalilautakunnan tehtävistä säädetään vaalilaissa. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii:

- vaalien valmistelevista tehtävistä,
- ehdokasasettelun viranomaistehtävistä,
- ennakkoäänestysasiakirjojen käsittelystä ja tarkastamisesta,
- vaaliluetteloihin liittyvistä tehtävistä,
- äänenlaskennan ja vaalien tuloksen vahvistamiseen liittyvistä tehtävistä sekä

- vaalien jälkitoimenpiteistä.

Keskusvaalilautakunnan tehtäviin ei kuulu esityksen tekeminen äänestyspaikoista eikä äänestyspaikoista päättäminen.

Vaalilain 9 §:n mukaan kaupunginhallitus päättää kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista ja vaalipäivän äänestyspaikoista.

Vaalilain 9 §:ään on kirjoitettu ennakkoäänestyspaikkaa ja vaalipäivän äänestyspaikkaa koskevat perussäännökset, koska ne ovat vaalien yleisiä säännöksiä. Äänestyspaikkoja koskevat samat säännökset kaikissa vaaleissa.

Oikeusministeriö antaa kunnille ohjeet äänestyspaikkojen määrittämisestä. Ohjeet pitävät sisällään mm. seuraavaa:

”Yleiset ennakkoäänestyspaikat:

Yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja määrätessä kunnan tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

Ennakkoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on helppo tulla, missä äänestäjän muutoinkin liikkuvat ja joihin he vaivattomasti osaavat. Ennakkoäänestyspaikan on oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennoiltään mahdollisimman puolueeton, jotta äänestäjät tulevat sinne mieluusti.

Hyviä kokemuksia vaalien äänestyspaikoista on saatu:

- postikonttoreista,
- kirjastoista,
- erilaisten liike- tai kauppakeskusten aulatiloihin, kunnantaloista ja muista vi-rastoista,
- oppilaitoksista,
- kunnan palvelukeskuksista ja yhteis palvelupisteistä sekä
- liikkuvista äänestyspaikoista (erityisesti, mikäli ennakkoäänestyspaikkoja on rajoitetusti)

Ennakkoäänestyspaikkaa ei saa sijoittaa sellaiseen paikkaan, johon kaikilla äänioikeutetuilla ei ole pääsyä. Ennakkoäänestyspaikan esteettömyyteen tulee kiinnittää huomiota siten, että liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten äänestäminen turvataan.

Vaalilain 56 §:n 1 momentissa on säädetty järjestyksestä ennakkoäänestyspaikassa ja siihen liittyen vaalimainontakiellosta.

Ennakkoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvataan. Tilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja otetaan äänestys vastaan. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän.

Ennakkoäänestyspaikassa tulee huomioida myös paloturvallisuus ja poistuminen.

Vaalitietojärjestelmän käyttämiseksi paikassa tulee olla tarvittavat tietoliikenneyhteydet.

Ennakoäänestyspaikkojen olisi hyvä pysyä samoina vaaleista toiseen. Näin edistetään sitä, että äänestäjät tietävät, missä äänestyspaikka on. Paikkojen lopettaminen tai siirtäminen ilman pakottavaa syytä aiheuttaa epätietoisuutta äänestäjien keskuudessa.

Kunnan tulee tiedottaa tehokkaasti yleisistä ennakoäänestyspaikoista.

Vaalipäivän äänestyspaikat:

Vaalipäivän äänestyspaikkoja määrätessä kunnan tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

Jokaisella äänestysalueella tulee olla kunnanhallituksen määräämä äänestyspaikka. Äänestyspaikan tulee pääsääntöisesti olla äänestysalueella. Erityisestä syystä se voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnankin ulkopuolelle.

Eduskunnan oikeusasiamies katsoi ratkaisussaan 3.3.1999 (dnro 2009/4/96), että vaalipäivän äänestyspaikkana käytettävän huoneiston sopivuutta harkittaessa tulee yhtenä näkökulmana ottaa huomioon myös huoneiston aatteellinen luonne ja käyttötarkoitus. Kansalaisten yhdenvertaisuuden ja julkisen vallan puolueettomuuden näkökulmasta tulee olla pyrkimyksenä, että vaalihuoneistot ovat aatteellisilta kytkennöiltään mahdollisimman neutraaleja. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiespuolestaan totesi ratkaisussaan 30.10.2013 (dnro 4607/4/12), että demokratian asianmukainen toteutuminen edellyttää, että äänestäjät voivat vaalipäivänä käyttää äänioikeuttaan mahdollisimman puolueettomassa tilassa.

Äänestyspaikan esteettömyyden, järjestyksenpidon, opastuksen sekä paloturvallisuuden osata viitataan siihen, mitä todetaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen osalta.”

Joensuun kaupungissa on 26 äänestysaluetta. Jokaisessa äänestysalueessa sijaitsee kunnanhallituksen määräämä vaalipäivän äänestyspaikka. Äänestyspaikkaa määrätessä on otettu huomioon vaalilaki sekä oikeusministeriön antamat ohjeet vaalipaikkojen määräämisestä. Äänestyspaikoissa on otettu huomioon kansalaisten yhdenvertaisuus ja esteettömyys. Äänestys on pystytty toimittamaan vaalilaissa säädetyin tavoin. Äänestyspaikkoja on siirretty, mikäli äänestyspaikka ei ole enää ollut käytettävissä tai se ei ole ollut esteetön. Äänestyspaikat sijaitsevat kaupungintalolla, oppilaitoksissa, päiväkodeissa, kirjastoissa, maaseutualueiden palvelupisteillä, kylätaloilla eli paikoissa, joihin kuntalaisten on helppo mennä äänestämään ja paikat ovat äänestysalueilla kuntalaisille tuttuja.

Vaalilain mukaan yleisiä ennakoäänestyspaikkoja tulee olla vähintään yksi. Joensuun kaupungissa ennakoäänestyspaikkoja on 12. Yleistä ennakoäänestyspaikkaa määrätessä on otettu huomioon vaalilaki sekä oikeusministeriön antamat ohjeet yleisten ennakoäänestyspaikkojen määräämisestä. Äänestyspaikoissa on otettu huomioon kansalaisten

yhdenvertaisuus ja esteettömyys. Äänestys on pystytty toimittamaan vaalilaissa säädetyin tavoin. Äänestyspaikkoja on siirretty, mikäli äänestyspaikka ei ole enää ollut käytettävissä tai se ei ole ollut esteetön. Ennakoäänestyspaikat sijaitsevat kaupungintalolla, kirjastossa, oppilaitoksissa, kauppakeskuksissa, maaseutualueiden palvelupisteillä eli paikoissa joihin kuntalaisten on helppo mennä äänestämään ja paikat ovat äänestysalueilla kuntalaisille tuttuja. Varsinkin kauppakeskusten yhteydessä olevat ennakoäänestyspaikat ovat olleet erityisen suosittuja. Joensuun kaupungissa on riittävästi ennakoäänestyspaikkoja ottaen huomioon äänestysalueiden ja äänioikeutettujen lukumäärät.

Yleisten ennakoäänestyspaikkojen lisäksi ennakkoon voi äänestää kaupunginhallituksen määräämissä ennakoäänestyspaikkoina toimivissa sairaaloissa, sosiaalihuollon toimintayksiköissä ja muissa laitoksissa sekä kotiaänestyksessä.

Vaalien valmistelut, vaalien toimittaminen sekä vaalien jälkitoimenpiteet vaativat paljon työtä. Henkilöstöresurssit vaalien toimittamiseen ovat rajalliset. Vaalien käytännön järjestelyistä ja vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista Joensuun kaupungissa vastaa oman tehtävänsä ohella hallintopäällikkö, joka toimii myös keskusvaalilautakunnan sihteerinä. Erityisesti äänestyspaikkoihin liittyvät valmistelutehtävät yhteistyössä tilakeskuksen ja kiinteistöistä vastaavien henkilöiden kanssa kuuluvat keskeisesti tehtäviin. Vaalien vastuita on jaettu mm. tietotekniikan, äänestystilojen kalusteiden, avainten/hälytysjärjestelmien ja opasteiden sekä toimistotehtävien osalta eri henkilöille.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että kuntavaalien äänestyspaikat ennakoäänestyksessä ja vaalipäivänä suunnitellaan yhdessä alueen nuorten kanssa ja sijoitetaan nuorille äänestäjille keskeisiin paikkoihin. Viitaten edellä kirjoitettuun vaalien toimittaminen on tarkasti säänneltyä, ohjeistettua ja aikamääreisiin sidottua. Äänestyspaikkoja määrätessä tulee ottaa huomioon kansalaisten yhdenvertaisuus, puolueettomuus ja esteettömyys. Lisäksi äänestyspaikkoja määrätessä tulee huomioida myös muut vaalilain määräykset ja oikeusministeriön ohjeet.

Äänestyspaikkojen sijaan tulisi äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi pohtia, miten Joensuun kaupunkilaiset ja erityisesti aloitteessa esille nostetut nuoret saadaan innostumaan äänestämisestä ja tätä kautta vaikuttamisesta myös kuntavaaleissa, joissa äänestysprosentti on jäänyt muita vaaleja alhaisemmaksi.

Vuoden 2017 kuntavaalien yhteydessä Joensuussa toteutettiin kuntavaalikampanja, jonka tavoitteena oli saada kaupunkilaiset äänestämään kuntavaaleissa. Kampanjan kohderyhmänä oli erityisesti nuoret, joiden äänestäminen oli aiemmissa vaaleissa todettu muita ikäryhmiä heikommaksi. Kampanjan tarkoituksena oli tuoda vaalit näkyväksi katukuvaan ja sosiaaliseen mediaan. Kampanjassa ei otettu kantaa puoluepolitiikkaan, painopiste oli pelkästään äänestämiseen kannustamisessa. Kanavina käytettiin mm. Joensuun verkkosivuja, Joensuun Uutisia, eri kanavia sosiaalisessa mediassa erityisesti nuoret huomioiden, kadun varsilla ja ennakoäänestyspaikkojen lähellä.

Vuoden 2021 kuntavaalien yhteydessä voitaisiin käynnistää vastaavanlainen kuntavaali-kampanja yhteistyössä viestintäpalveluiden ja nuorten kanssa. Vuoden 2017 kampanjasta on saatavilla materiaalia. Kuulemalla nuoria saadaan tietoa siitä, miten tänä päivänä tavoitetaan nuoret parhaiten ja mitkä ovat ne keinot, joiden avulla heitä voitaisiin motivoida äänestämään ja vaikuttamaan Joensuun ja Joensuulaisten asioihin.

Valmistelija: hallintopäällikkö

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

KV 31.08.2020 § 77

Ehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Keskustelu:

Asiassa käytiin keskustelu, jossa yksi valtuutettu käytti puheenvuoron.

Keskustelussa ei tehty päätösehdotuksesta poikkeavia esityksiä.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.